

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

8 mei 2002

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Luc Van den Brande, Johan Sauwens, Ludwig Caluwé en Eric Van Rompuy,
mevrouw Brigitte Grouwels en mevrouw Mieke Van Hecke –**

betreffende een geactualiseerd Vlaams programma staatshervorming

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken
uitgebracht door de heer Sven Gatz**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Norbert De Batselier.

Vaste leden :

de heer Ludwig Caluwé, mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Mark Van der Poorten, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren André Denys, Marc van den Abeelen, Francis Vermeiren, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Joris Van Hauthem, Karim Van Overmeire ;

de heren Norbert De Batselier, Leo Peeters ;

de heer Dirk Holemans ;

de heer Sven Gatz.

Plaatsvervangers :

de heren Boudewijn Laloo, Luc Van den Brande, Eric Van Rompuy, Jan Verfaillie ;

de heren Louis Bril, Frans De Cock, Karel De Gucht, Gilbert Van Baelen ;

de heren Felix Strackx, Herman De Reuse, Miel Verrijken ;

de heren Gilbert Bossuyt, Dany Vandenbossche ;

de heer Jos Geysels ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh.

Zie :

1006 (2001-2002)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken organiseerde op 23 april 2002 een hoorzitting met de heer Patrik Vankrunkelsven, senator, over het voorstel van resolutie van de heren Luc Van den Brande, Johan Sauwens, Ludwig Caluwé en Eric Van Rompuy, mevrouw Brigitte Grouwels en mevrouw Mieke Van Hecke betreffende een geactualiseerd Vlaams programma staatshervorming.

1. Uiteenzetting door de heer Patrik Vankrunkelsven

De heer Patrik Vankrunkelsven : Ik ben graag ingegaan op uw uitnodiging voor een hoorzitting met het oog op de bepaling van de strategie van het Vlaams Parlement op het vlak van de staatshervorming. Hopelijk moet ik niet dienen als excuus-truus om deze hoorzitting tot een goed einde te brengen. Ik vind het trouwens vreemd dat het Vlaams Parlement voor een hoorzitting over het bepalen van zijn eigen strategie voor de helft Franstaligen inviteert. De afwezigheid van sommige uitgenodigde sprekers was dan ook voorspelbaar.

Het hele opzet geeft mij ook een zeker déjà-vuegevoel. Tijdens de vorige regeerperiode produceerde het Vlaams Parlement al zijn bekende vijf resoluties over het verdere verloop van de staatshervorming. Daar is heel hard aan gewerkt, en zij vormen nog steeds een goed referentiepunt. Men kan zich wel afvragen of zij politiek niet eerder werden gebruikt *in foro interno*, dat wil zeggen voor het eigen Vlaamse kiezerspubliek, dan voor de werkelijke onderhandelingen met de Franstaligen op het federale discussieplatform.

Wat zou kunnen bijdragen tot de verdere afwikkeling van de staatshervorming ? Ten eerste het bereiken van een consensus tussen de Vlaamse partijen over een eerder beperkt programma. Ten tweede moet men nagaan hoe een tweederde meerderheid bereikt kan worden tijdens de volgende regeerperiode. Die is immers nodig voor een wijziging van de bijzondere wetten. Ten derde moet gepoed worden naar de bereidheid van de partijen om het voornoemde programma ook daadwerkelijk op tafel te leggen tijdens de onderhandelingen over een federale regering.

Voor ik op die vragen een antwoord tracht te formuleren, wil ik nog even ingaan op een aantal elementen die zijn aangebracht in het voorstel van re-

solutie. Wat de grondwetsherziening betreft, acht ik een lijst met te herziene artikelen niet echt nodig, zelfs niet voor een belangrijke uitbreiding van bevoegdheden. De enige uitzondering vormt artikel 195, dat de procedure voor de herziening van de Grondwet zelf regelt. Eventueel kan ook artikel 35, dat handelt over de residuaire bevoegdheden, voor herziening vatbaar worden verklaard, zodat die restbevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen kunnen toevertrouwd worden. Dat zou evenwel pas kunnen nadat de exclusieve bevoegdheden van de federale overheid grondwettelijk zijn vastgelegd in een exhaustieve lijst. Dat is wel een gevaarlijke operatie, want een dergelijke lijst kan snel voorbijgestreefd zijn. Ik vermoed dat in het Vlaams Parlement ook voldoende republikeinse tendensen aanwezig zijn om de Grondwet, voor wat de koninklijke functie betreft, te wijzigen in de richting van het Scandinavische model. Ook voor de hervorming van de Senaat is een grondwetswijziging nodig, maar die bal ligt thans in het federale kamp.

Wat de evaluatie van het regeerakkoord op het vlak van de institutionele hervorming betreft, is het voor mij wat delicaat om hier de Lambermont- en Lombardakkoorden te gaan verdedigen. Ik was immers zelf covoorzitter van de Costa. Ik beveel in dit verband ten eerste de lectuur aan van *Lambermont. De staatshervorming van 2001* van Frank Ingelaere, Guy Clemer, Bruno Seutin en Geert Van Haegendoren. Daaruit blijkt dat Lambermont heel wat minder licht weegt dan vaak beweerd wordt. Zo is de fiscale autonomie met aanzienlijk meer dan enkele procentpunten gestegen.

Ik heb ook enige kritiek aan het adres van de meerderheidspartijen. De discussie over de ontwikkelingssamenwerking is aan de gang. In het Vlaamse regeerakkoord kunnen we echter lezen dat het Vlaams Parlement een eigen ontwikkelingsbeleid wil voeren, dat in het verlengde ligt van de eigen bevoegdheden. De Vlaamse regering vraagt de overheveling, van het federale niveau naar de gemeenschappen en gewesten, van de financiële middelen die de federale overheid besteedt aan de ontwikkelingssamenwerking die in het verlengde ligt van de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten. De meerderheidspartijen hebben dit regeerakkoord toch gelezen ?

Bij de totstandkoming van het regeerakkoord werd nadrukkelijk gesteld dat de afspraken die werden gemaakt op het Vlaamse niveau, ook federaal zouden worden bevochten. Ik stel nu het omgekeerde vast. De meerderheidspartijen die het Vlaamse regeerakkoord hebben goedgekeurd, verzetten zich

tegen een federaal akkoord dat aan deze verzuchting tegemoetkomt. Dat is hallucinant. Om hun houding te verklaren, beroepen ze zich op de twee woordjes “diepgaander overleg” over de punten onder deel B van hoofdstuk 2 van het akkoord. Die woorden wijzen er echter alleen op dat de punten in kwestie niet moesten worden gerealiseerd aan het begin van, maar halverwege de zittingsperiode.

Het Vlaams Parlement moet zich bewust zijn van het feit dat de uitvoering van dit punt van het regeerakkoord momenteel perfect mogelijk is. De Franstalige partijen liggen voor één keer niet dwars. Eventueel zal Ecolo tegenstemmen, maar CD&V zou de ontbrekende stemmen kunnen leveren.

Welke doelstellingen zou Vlaanderen kunnen nastreven bij een volgende staatshervorming? Bij de besprekingen over het federale regeerakkoord en in de Costa werd een aantal “valiezen” afgesproken, waaruit het secretariaat van de Costa zeventien hoofdstukken heeft afgeleid. Drie ervan werden gerealiseerd: landbouwbeleid, buitenlandse handel en ondergeschikte besturen. Er resten dus nog heel wat hoofdstukken die aanleiding kunnen geven tot een bevoegdheidsoverdracht, al gaat het daarbij dikwijls over technische elementen.

Ik verwijs tevens naar een aantal publieke uitspraken van belangrijke figuren van dit huis. Minister-president Dewael heeft gezegd dat de overheveling van de kinderbijlagen en de gezondheidszorg naar de gemeenschappen belangrijk is, en dat Vlaanderen nood heeft aan alle instrumenten die het zelfstandig ondernemerschap kunnen stimuleren. Vlaams minister van Mobiliteit Stevaert heeft al verschillende keren gepleit voor de regionalisering van de wegcode, ter bevordering van de verkeersveiligheid.

Daarnaast is er de interessante discussie over de betekenis van het begrip wet. Iedereen is het erover eens dat het gebruik van dit begrip in de Grondwet voor de staatshervorming van 1980, zowel kan slaan op de wetten van de federale kamers als op decreten. Er is dus heel wat staatshervorming mogelijk, zelfs voor die punten waarnaar in de Grondwet wordt verwezen, als het maar niet om wetten van na 1980 gaat.

Vlaanderen heeft ook een grotere constitutionele bevoegdheid nodig om te kunnen komen tot een echte Vlaamse grondwet. Daarnaast bestaat de behoefte aan een verdere uitbouw van de fiscale autonomie. Die bedraagt momenteel bijna 60 procent, maar kan nog worden uitgebreid.

Er zijn ook belangrijke Europese ontwikkelingen op het vlak van een goede taakverdeling tussen Europa en de deelstaten (de zogenaamde *Kompetenzabgrenzung*). Men spreekt daarbij alleen over de officiële staten, terwijl het belangrijk is dat actieve deelstaten, zoals Vlaanderen, Schotland of Catalonië, de hoofden bij mekaar steken om op dit vlak een belangrijke rol af te dwingen.

Waarom kan een gezamenlijke strategie leiden? Voor echt belangrijke punten zal een tweederde meerderheid nodig zijn. Zelfs als de Grondwet niet moet worden gewijzigd, zal toch de Bijzondere Wet moeten worden aangepast om bijvoorbeeld bijkomende bevoegdheden over te hevelen inzake gezondheidszorg en gezinsbeleid. Het is koffiedik kijken welke samenstelling van het parlement de volgende federale verkiezingen zullen opleveren. De huidige paarsgroene meerderheid heeft maar 94 zitjes op 150, dus zes te kort. We weten hoe moeilijk het was om die zes extra stemmen te vergaren. Een klassieke tripartite is natuurlijk steeds goed voor een ruime tweederde meerderheid.

Mochten alle Vlaamse partijen, zelfs met uitzondering van het Vlaams Blok, een akkoord bereiken over een aantal gezamenlijke standpunten, is er altijd een tweederde meerderheid, zelfs als de Franstalige partijen maar een nipte meerderheid van 51 procent leveren. In de huidige Senaat zou men dan twee stemmen over hebben, in de Kamer zelfs meer. In een paritaire Senaat zou men geen stemmen over hebben. Het invoeren van een paritaire Senaat is dus geen onschuldige oefening. Enige waakzaamheid van het Vlaams Parlement is dus op zijn plaats. Om tot een tweederde meerderheid te komen, zijn dus concrete afspraken nodig tussen de Vlaamse partijen.

De Vlaamse partijen zouden ook bereid moeten zijn om die gezamenlijke standpunten consequent op de onderhandelings tafel te leggen bij de vorming van een nieuwe federale regering. Een volgende hervorming zal inderdaad moeten worden onderhandeld voor die nieuwe federale regering tot stand komt. We hebben zeker niet al onze kansen verspeeld bij de totstandkoming van de Lambermontakkoorden. Bij elke nieuwe vorming van een federale regering kunnen belangrijke stappen in de staatshervorming worden gezet, als de Vlaamse partijen dat tenminste willen. Eén enkele partij zal dit echter nooit kunnen afdwingen. De twee grootste partijen hebben 22 of 23 zetels, en zelfs bij een stijging tot 30 zetels hebben de andere Vlaamse partijen nog steeds een meerderheid. Er worden dus best concrete afspraken gemaakt.

Waarover zijn dergelijke afspraken mogelijk ? Ik geloof niet in ellenlange opsommingen van bevoegdheden, zoals in de vijf resoluties of in het Vlaams regeerakkoord. We concentreren ons beter op de belangrijke bevoegdheden en de bevoegdheden die in dit land problemen opleveren. We moeten ervoor zorgen dat Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kunnen uitgroeien tot performante regio's in een ruime Europese constructie.

Over vier bevoegdheden zijn afspraken mogelijk. Ten eerste zijn er de gezondheidszorg en het gezinsbeleid, bij uitstek persoonsgebonden materies.

De uitzonderingen in de Bijzondere Wet van 1980 leiden tot een versnippering van het gezondheidsbeleid. De gemeenschappen zijn bevoegd voor preventie, de federale overheid voor de curatieve gezondheidszorg. Dat leidt tot heel wat disfuncties. Blokkeringen op het federale vlak zijn schering en inslag, omdat in Vlaanderen en Wallonië andere inzichten bestaan.

Iedereen is het erover eens dat de financiering van de gezondheidszorg en het gezinsbeleid door inhouningen op het loon, totaal voorbijgestreefd is. Er moet worden uitgekeken naar een bredere financieringsbasis, zodat ook uit niet-arbeidsgebonden inkomens kan worden geput. Zo'n loskoppeling van het begrip arbeidsinkomen moet er ook toe leiden dat werkelijk iedereen recht heeft op de basisrechten van kinderbijslag en gezondheidszorg. Er zal wellicht snel een consensus ontstaan over het beleid en de normering. Het debat zal groten-deels gaan over de financiering, maar volgens mij is een bruuske of volledige verbreking van de solidariteit niet noodzakelijk.

Ten tweede zijn er de verkeersveiligheid en de mobiliteit, waarover de laatste maanden heel wat discussies worden gevoerd. Ik ben van mening dat homogene bevoegdheidspakketten de enig mogelijke oplossing zijn, zowel voor het verkeer, de verkeersreglementering als de mobiliteit, inclusief de exploitatie van ons spoorwegennet.

Ten derde zijn er de werkgelegenheid en het ondernemerschap, met de discussies over de vennootschapsbelasting. De verschillende manieren waarop in Vlaanderen en Wallonië wordt omgesprongen met werkgelegenheid en werkloosheid, moeten ons aanzetten tot verdere stappen. Tijdens deze zittingsperiode werd een aantal kleinere elementen bijgestuurd, maar er is nog steeds een aantal wreepelpunten.

Tenslotte moet er een horizontale splitsing komen van het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, zowel van het gerechtelijk als van het kiesarrondissement.

De prioriteiten die ik heb genoemd, zijn volgens mij essentieel om een homogeen Vlaams beleid te kunnen voeren. Later zullen ongetwijfeld andere beleidsdomeinen volgen. De staatshervorming zal echter nooit alleen vanuit het Vlaams Parlement op gang kunnen worden gebracht. Om echt iets te realiseren, moet er een dialoog worden aangegaan met partijen van de andere kant van de taalgrens.

De heer Sven Gatz : Het is inderdaad zo dat indien voldoende Vlaamse partijen de motor op gang brengen, nieuwe blokkeringen inzake de staatshervorming kunnen worden voorkomen. Dat neemt niet weg dat contacten met de Franstalige partijen zeer belangrijk zijn. Men moet zich altijd afvragen wat men aan de andere kant van de taalgrens wil realiseren. Dat is uiteraard een politieke vraag, die niet tot het domein van de exacte wetenschap behoort. Willen de Franstaligen op korte of middellange termijn voor bepaalde bevoegdheidsdomeinen iets veranderd zien, of kiezen ze voor een status-quo ?

De heer André Denys : Welke strategie moet men voeren naar de Franstaligen toe ? Wij denken dikwijls dat alleen de Vlamingen vragende partij zijn voor een verdere staatshervorming. Is dat zo, of willen ook de Franstaligen een en ander veranderen ? Zijn er terreinen waarop ook de Waalse regionalisten vooruitgang willen boeken ? Indien dat niet zo is, zal men alleen op spanningsmomenten iets kunnen realiseren. Dikwijls kost dat veel geld, dat dan uit de federale begroting moet komen. Zo zijn tot vandaag trouwens de meeste stappen in de staatshervorming gerealiseerd.

Is Brussel geen onoverkomelijk probleem bij de defederalisering van gemeenschapsaangelegenheden ? Op welke wijze kunnen wij verdere stappen zetten ?

Ik ben het eens met de vier prioriteiten die u genoemd hebt, maar wil er een vijfde aan toevoegen : ook op economisch vlak en inzake de vennootschapsbelasting moeten we een volledig Vlaams beleid kunnen voeren. Vandaag is er nog heel wat Waalse terughoudendheid inzake het verlenen van autonomie en mogelijkheden tot differentiatie op dat vlak.

De heer Patrik Vankrunkelsven : De Franstaligen tonen zich op het vlak van de staatshervorming

goede pokerspelers. Het is moeilijk te achterhalen in hoeverre ze zelf vragende partij zijn voor meer eigen bevoegdheden. Hun strategie bestaat erin om de vraag vanuit Vlaanderen te laten komen.

Over een aantal thema's moet een consensus worden gezocht langs beide kanten van de taalgrens. Ik weet echter niet of dat een efficiënte manier van werken is : met betrekking tot de bevoegdheidspakketten die ik zojuist heb genoemd, zal men wellicht niet snel tot een akkoord kunnen komen. Vlaanderen moet enerzijds vastberaden optreden en zonder schroom eisen durven stellen, zonder vrees voor een mogelijke regeringscrisis. Anderzijds moeten we ook begrip tonen voor de verzuchtingen van de andere kant van de taalgrens. Als we dat niet doen, zullen we onvermijdelijk op een resoluut 'non' stuiten. De Franstaligen hechten zeer veel belang aan het behoud van de solidariteit, bijvoorbeeld op het vlak van gezondheidszorg en werkgelegenheid. Er moeten daarom mechanismen worden uitgebouwd die ervoor zorgen dat de Franstaligen door de splitsing niet met al te grote financiële problemen worden opgezadeld.

Brussel vormt mijns inziens geen probleem om bijvoorbeeld de gezondheidszorg te defederaliseren. De Europese regelgeving bepaalt dat elke burger het recht heeft om zich om het even waar in de gemeenschap te laten verzorgen. Het onderscheid tussen Vlaanderen, Brussel en Wallonië is dan niet meer relevant. Wel moet het verzekeringsstelsel worden opgesplitst. De Brusselaars kunnen dan een keuze maken tussen het Waalse of het Vlaamse stelsel. Deze stelsels kunnen na verloop van tijd uiteengroeien. Brussel vormt dus niet direct een probleem. Men moet er ook niet de subnationaliteit invoeren. De mensen zullen moeten kiezen voor een bepaald systeem.

Ik ben het ermee eens dat het economisch beleid Vlaams moet worden. Dat sluit aan bij de derde prioriteit die ik heb genoemd.

De verslaggever,

De voorzitter,

Sven GATZ

Norbert DE BATSELIER
